

แมวโคราช

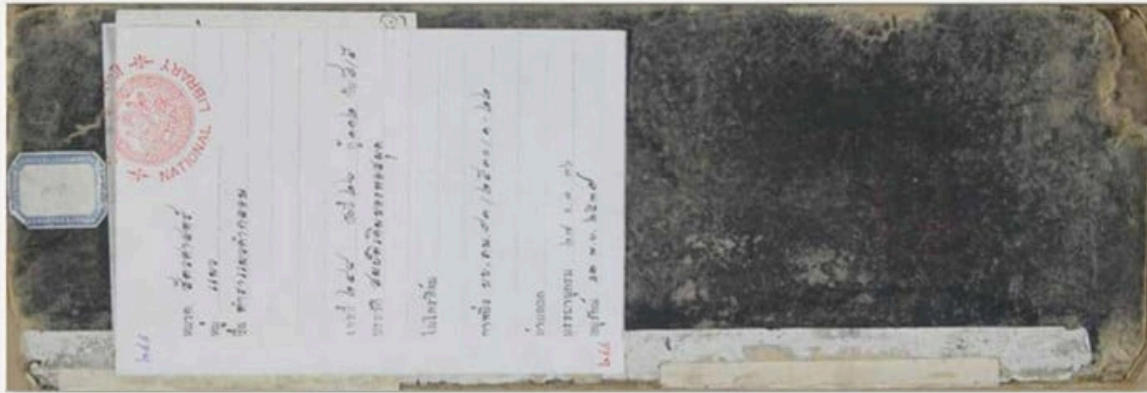
ตอนที่ ๑ แมวไทยนำโชค

นางสาวรสสุคนธ์ สีโรเวฐน์
บรรณารักษ์ชำนาญการ
เรียบเรียงและรวบรวม

คนไทยโบราณมีความเชื่อว่าการได้แมวมาเลี้ยงไว้ในเรือนของตน หากแมวนั้นเป็นแมวที่ดี มีลักษณะมงคล จัดได้ว่าเป็นหน้าเป็นตาแก่เจ้าของ ผู้ใดพบเห็นเป็นเสน่ห์แก่คนเลี้ยงอีกด้วย เมื่อมีงานมงคลขึ้นบ้านใหม่ แมวเป็นหนึ่งในของที่จะได้รับมอบเพื่อความ เป็นสิริมงคล หรือแม้กระทั่ง ในอาราม ก็นิยมเลี้ยงแมวเพื่อป้องกันสัตว์อื่น เช่น หนูไปทำลายพระไตรปิฎก ความใกล้ชิดกับแมว ของคนไทยมีมาอย่างช้านานแล้ว เห็นได้จากสุภาชิตโบราณ เช่น ปึงปลาประชดแมว ฝากปลาอย่างไว้ กับแมว (กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก. สำนักหอสมุดแห่งชาติ, ๒๕๖๔, ออนไลน์)

ภาพ ตำราแมวคำกลอน หนังสือสมุดไทยขาว เลขที่ ๒๔๘ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

จากบันทึกในสมุดไทย

ตำราแมวคำกลอน พบว่าแมวที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย หรือที่เรียกว่าแมวพันธุ์ไทย โบราณท่านจำแนกตามลักษณะของแมว โดยบอกลักษณะทั่วไปของแมวทั้งหมดตั้งแต่ หัว ลำตัวจรดหางว่ามีลักษณะอย่างไร แล้วจบลงด้วยบอกคุณประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เลี้ยง ซึ่งตามตำราได้กล่าวถึงแมวมงคล ๑๓ ชนิด ได้แก่ นิลรัตน์ วิลาศ ศุภลักษณ์ เก้าแต้ม มาเลศ แซมเศวตร รัตน์กำพล วิเชียรมาศ นิลจักร มุสิลา กรอบแว่น ปัดเศวตร กระจอก โสงหเสพย การเวก จตุบาท โคนจา (กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก. สำนักหอสมุดแห่งชาติ, ๒๕๖๔, ออนไลน์)

แมวมงคล ๑๗ ชนิด

วิลาส

นิลรัตน์

นิลจักร

เก้าแต้ม

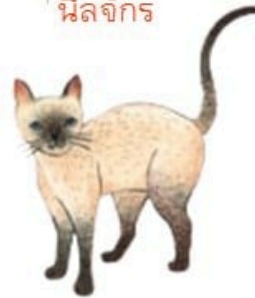
โคราช

แชมเสวตร

รัตนกำพล

วิเชียรมาศ

ศุภลักษณ์

มุลีลา

กรอบแว่น

ปัสเสวตร

การเวก

จตุบพ

โสมหเสพย

กระจอก

โกนจา

ในตำราแมวโบราณได้กล่าวถึงแมวมงคล แมวที่ให้คุณแก่ผู้เลี้ยงจำนวน ๑๓ สายพันธุ์ แต่ปัจจุบันมีแมวที่ยังไม่สูญพันธุ์เพียง ๔ สายพันธุ์เท่านั้น คือ **แมวโคราช แมวศุภลักษณ์ แมววิเชียรมาศ และแมวโกนจา**

แมวโคราช เป็นแมวที่
จะนำความสุขมาให้
นำมงคลมาให้

แมวศุภลักษณ์
ฉลาดแคล้วจาก
อันตราย ได้ยศ
มีเกียรติ

แมววิเชียรมาศ
แมวมงคลช่วยให้
ทรัพย์เพิ่มพูน

แมวโกนจา
ผู้คนเกรงขาม
ให้ความเคารพ

แมวโคราช แมวมงคล

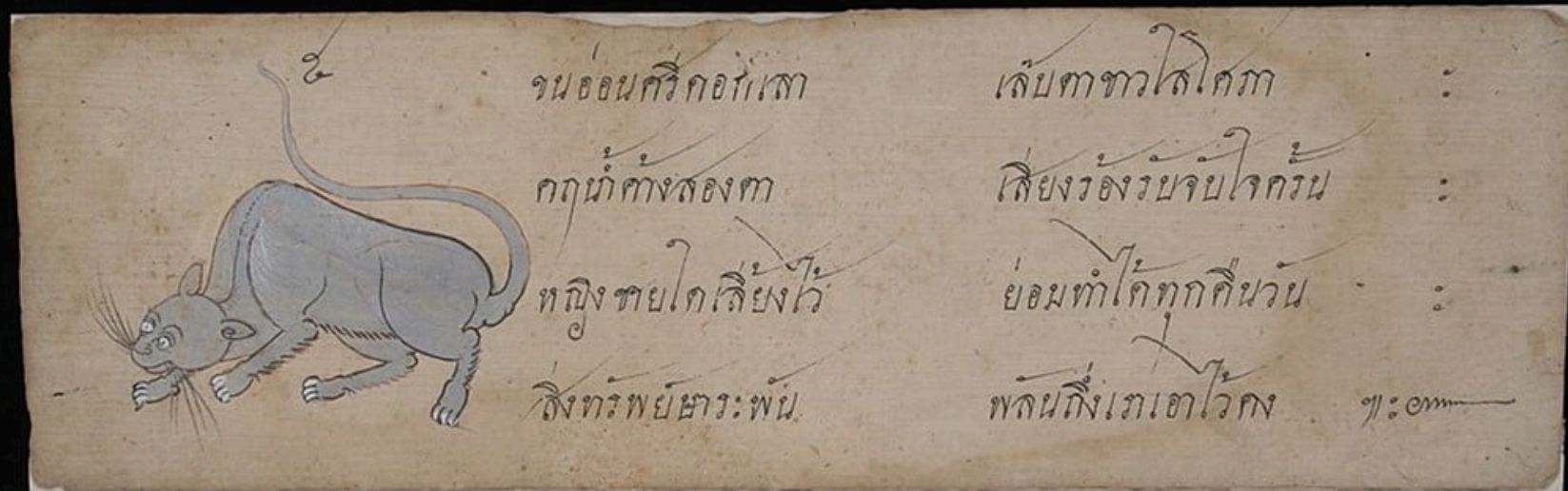
“ใครพบเร่งให้อุปถัมภ์ แมวนั้นจักนำซึ่งสุขสวัสดิ์มงคล”

แมว มาเด็ค หรือตอกเถา

แมวโคราช เป็นแมวพันธุ์ไทยโบราณ ได้รับชื่อพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยใช้แหล่งกำเนิดของแมวเป็นชื่อเรียกพันธุ์แมว ซึ่งเชื่อว่าอยู่ที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา หรือโคราชนั่นเอง อีกทั้งชาวต่างประเทศ มักตั้งชื่อแมวตามชื่อถิ่นกำเนิด จึงเรียกแมวพันธุ์นี้ว่า Korat ในอดีตนิยมนำแมวโคราชไปมอบให้แก่ผู้ที่เคารพนับถือ ผู้เลี้ยงจะมีแต่ความสุข ความมงคล และยิ่งแมวมีหางหงิกงอมากเท่าไร ก็จะทำให้โชคลาภมากขึ้นอีกด้วย นอกจากชื่อ**แมวโคราช**แล้ว ยังเรียกแมวพันธุ์นี้ ตามสีขนที่เป็นสีเทาเงินคล้ายกับสีของเมล็ดต้นสวาดว่า **แมวสีสวาด** ส่วนตำราโบราณเรียก**แมวมาเลศ** หรือ **แมวดอกเสา**

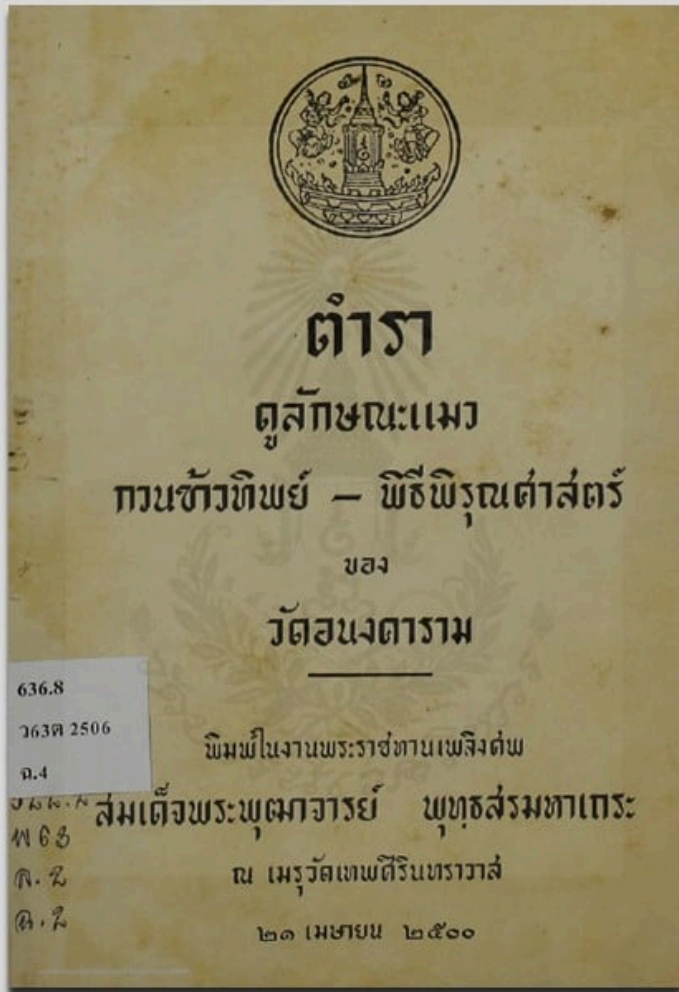

ภาพสมุดไทย ตำราแมว, น. ๕

แมวไทยถูกบันทึกไว้ในสมุดไทย **“ตำราแมว”** คาดว่าสร้างขึ้นในสมัย
รัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยได้กล่าวถึงแมวลักษณะดี และแมวลักษณะร้าย
ในสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๑๘๙๓-พ.ศ. ๒๓๑๐) ซึ่งในหน้าที่ ๕ ได้เขียนบรรยายถึง
แมวดอกเสลา (แมวโคราช) ไว้ว่า แมวดอกเสลาเป็นแมวมงคล หากหญิงชายใดได้
เลี้ยงไว้ จะเป็นมงคลต่อผู้เลี้ยงในด้านทรัพย์สินสมบัติ ปัจจุบันตำราแมวเล่มนี้ ถูกเก็บ
รักษาไว้เป็นอย่างดี ณ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

“ตำราดูลักษณะแมว” ของวัดอนงคาราม ตีพิมพ์ในปี ๒๕๐๐ ได้
 พรรณนาถึงลักษณะของ แมวมาเลศ หรือ แมวดอกเลา (แมวโคราช) ไว้ดังนี้

วิลามาเลศ	พิน	พรรณราย
ขนดั่งดอกเลาราย		เรียบร้อย
โคนขนเมฆมอปลาย		ปลอมเศวต
ตาตั้งน้ำค้างย้อย		หยาดต้อง สัตบง

จากบทกวีนี้ถอดความได้ว่า มาเลศก็คือแมวสีสวาด หรือแมวโคราช พินพรรณราย คือทั้งตัวเป็นสีเทาเงิน ขนเหมือนดั่งดอกเลาคือขนต้องเป็นสีดอกเลาเท่านั้น โคนขนเมฆมอปลายปลอมเศวต คือขนสีเทาครีมนั่งสีเมฆ ตาตั้งน้ำค้างย้อยหยาดต้องสัตบง คือ ดวงตากกลมเป็นสีเขียวอ่อน หรือเหลืองอำพัน (เมตต์ เมตต์การุณจิต, ๒๕๖๓, น. ๖๑)

ภาพหนังสือตำราดูลักษณะแมว (TU Digital Collection)

แมวโคราช กับประเพณีไทย

ภาพจิตรกรรมพิธีแห่นางแมว

เมื่อฟ้าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล
ชาวบ้านจะนัดหมายกัน เพื่อจัด
“พิธีแห่นางแมว” โดยคัดเลือก
แมวลักษณะดี สายพันธุ์โคราช (สีสวาด)
ดวงตาสีเขียว เพศเมีย ๑-๓ ตัว เมื่อถึง
วันนัดหมาย ชาวบ้านจะนำแมวใส่กระบุง
ตะกร้า หรือกรง ออกแห่ไปรอบๆ
หมู่บ้าน ผ่านบ้านใครก็เอาน้ำสาดกรงจน
แมวเปียกปอนไปทั้งตัว เสร็จแล้วปล่อย
แมวออกจากกรงเป็นอันเสร็จพิธี
(วิฟ้าฤดี, ๒๕๔๖, น.๕๖-๕๗)
สาเหตุที่ต้องเลือกแมวโคราช เนื่องจาก
คนโบราณมองว่าเป็นแมวที่มีขนสีเทา
คล้ายกับสีของเมฆฝนที่จะนำความ
ชุ่มฉ่ำมาสู่ชาวนา ส่วนดวงตาสีเขียว
เปรียบเสมือนความเขียวขจีของ
ข้าวในนา

แมวโคราช กับความเชื่อโบราณ

ภาพเรือนพ่อคง เรือนไทยโคราช ถ่ายโดย นายชุตินันท์ ทองคำ

ตามคติโบราณของไทยที่นิยมปฏิบัติกันเมื่อเวลาผู้ใดปลูกบ้านใหม่เสร็จ และเมื่อจะย้ายเข้าไปอยู่ นั้นจะต้องมีคนอุ้มแมวนำเข้าไป แล้วให้เจ้าของบ้านตามขึ้นไป เหตุผลที่ทำเช่นนี้ก็มิใช่ให้ข้อคิดต่างๆไป บางคนก็ว่าเนื่องจากเป็นการขึ้นบ้านใหม่ จึงต้องมีแมวไว้คอยจับหนู และบ้างก็ว่าจากความเชื่อของจีนโบราณกล่าวว่าแมวเป็นสัตว์ที่สามารถขับไล่ภูติผีปีศาจหรือสิ่งชั่วร้าย เพราะแมวสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจนที่มีดหรือเวลากลางคืน และเป็นสัตว์ที่ให้โชคลาภด้วย ดังที่คนไทยเราเคยเชื่อว่าแมวหามาสู่จะมีลาภนั่นเอง และแมวที่อุ้มขึ้นไปก็มีหลายอย่าง บ้างว่าเป็นสีขาว บ้างว่าสีเทา (สีสวาด) บ้างก็ว่าเป็นชนิดลาย เพราะคล้ายเสือจะได้มีอำนาจเป็นที่เกรงกลัว

บรรณานุกรม

กรมปศุสัตว์. แมวโคราช. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๔,จาก:

http://breeding.dld.go.th/biodiversity/chm/pvp_chm/provinepet/Chorach%20cat..htm. [ม.ป.ป.].

“ตำราแมวคำกลอน” หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือสมุดไทยขาว. อักษรไทย. ภาษาไทย เส้นรงค์(สีน้ำยา, หมึก). ม.ป.ป. เลขที่ ๒๔๘. ๙๒ หน้า. หมวดสัตวศาสตร์.

ปวริyalongกรณ์, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. ตำราดูลักษณะแมวและนก ฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวริyalongกรณ์. กรุงเทพฯ: วัดบวรนิเวศวิหาร, ๒๕๕๘.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. สารานุกรมโคราช = Encyclopaedia. นครราชสีมา: ยืนหยัดชัดเจน, ๒๕๖๓.

วิหารฤดี. แมวมงคล. กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๖.

สุวัฒน์ อิศวไชยชาญ. แมวไทย. กรุงเทพฯ: ปลาตะเพียน, ๒๕๔๙

อารยะ. แมวสยาม. กรุงเทพฯ: วันชนะ, ๒๕๔๓.